

befolkningen: lærere, oversættere, præster, sprogforskere, socialarbejdere, „promotorer“ osv. Mens 70'ernes og 80'ernes militante forsøgte at ødelægge staten, blev dens institutioner i 90'erne centrale arenaer for magtkampe og identifikation for mayaaktivisterne. Staten er, argumenterer Nelson, blevet en vigtig ramme for artikulationen af konkurrerende forsøg på at fastfryse identiteter og på at heale Guatemalas sårede „politiske krop“.

Nelson, der aktivt bruger sit lange, person-lige engagement i den nordamerikanske *solid*-aritetsbevægelse, forsøger at udvikle en *fluid*-arisk analyse, der lægger de entydige, fast-frosne identifikationer af venner og fjender bag sig – staten, folket, mayakvinderne osv. Hun beskriver sine egne erfaringer som en solidarisk og „magisk velkommen og sikker *gringa*“, hvis grundlæggende forståelse af Guatemala slog revner, da befolkningen i en landsby tævede June Weinstock næsten til døde, fordi de mistænkte hende for at ville kid-nappe en baby; og hun drager paralleller mellem sine egne erfaringer og den foruroligende oplevelse, det har været for den ikke-indianske befolkning, at se en magtfuld og velartikuleret mayakvinde tale til FN's generalforsamling, eller at se en mandlig maya i „folkedragt“ for-troligt omgå en computer eller lave lobby-arbejde i Nationalpaladsets korridorer. Disse „maya-hackere“, der bryder ud af deres landlige traditionsfængsler, bryder koderne i det moderne statsmaskineri og skriver manualer for en fremtidig omprogrammering af systemet, mens de stædigt insisterer på deres forskellighed, er i den grad upassende i den nationale konstruktion. Det er sådanne upassende billeder, der giver næring til vittig-hedstegninger, der fx fremstiller Rigoberta Menchú som transvestit. Denne type af analyse, der, meget inspireret af Judith Butler, viser- hvordan kroppen er et af de vigtigste steder for betydningsproduktion, er noget af det bedste i Nelsons bog.

Bogen er bygget op omkring en række catchy og i varierende grad oplysende metaforer såsom maya-hackere, body-snatchers, splatter-kroppe, transvestitter, synners, Lizard Queens, kamelhårsjakker og proteser. Tilsammen former de en original fortolkning af mayabevægelsens fremkomst, dens kampe, og dens forbindelser til den guatemalanske stats udvikling. De forførende metaforer og forsøget på at skabe en sammenhængende, overordnet fortolkning bringer imidlertid

forfatteren ud i farvande, hvor hun ikke har etnografisk grund under fødderne. Hendes beskrivelse af bogen som en „etnografi af staten“ passer således kun delvist. „Staten“ såvel som „mayabevægelsen“ er repræsenteret ved meget smalle udsnit, der fx lader flertallet af den mayatalende befolkning fremstå som passive klienter for den veluddannede gruppe af medlemklasse mayaaktivister i hovedstaden. Man kan også undre sig over, at temaer som kampen for politisk repræsentation og økonomisk omfordeling – der historisk rækker meget længere tilbage end 1990'erne – slet ikke indgår i analysen.

Dette på trods er Diane Nelsons bog et anbefalelses- og læseværdigt bidrag til boghylden, ikke blot for Guatemala-freaks, der her kan få én af de første, gennemførte post-strukturalistiske analyser af guatemalanske forhold, men også for andre, der er interesserede i analysen af etniske bevægelers kamp for kulturelle rettigheder, i analysen af stat, kultur og magt samt i udviklingen af en afessentialserende, refleksiv antropologi.

Finn Stepputat
seniorforsker
Center for Udviklingsforskning

**Ruth Holliday & John Hassard (eds.):
Contested Bodies. London & New York:
Routledge 2001. 190 sider. ISBN 0 415
19635 3. Pris: £55/\$24.95 (hb). ISBN 0 415
19636 1. Pris: £16.99/\$24.95 (pb).**

Denne antologi består i en samling artikler, som på forskellige måder handler om kroppen. Artiklerne dækker en bred vifte af emner og relaterer sig kun perifert til hinanden, men de deler en interesse i at repræsentere kroppen som et multidimensionalt aspekt ved en kompleks serie af interaktioner mellem selv og andet i lokaliserede kontekster og som sæde for fantasi i en række magtspil. Ledt på vej af tre overordnede temaer („pariahkroppe“, „kroppe i rummet“ og „teknokroppe“), føres vi fra frisørsalonens verden over offentlige urinaler i London til cyberspace; vi bliver bedt om at meditere over den gravide krop i en lille New Zealandsk by, den arbejdende krop i et øjebliksløsslupenhed under jule-

festen, den *butch*'e krop under en medicinsk undersøgelse, den kriminelle drengs krop i de engelske medier og beboernes kroppe i et luksusboligbyggeri, indgivet seksuel glubskhed efterhånden som de bukker under for slimede organ-agtige parasitter i filmen *Shivers*. Endelig præsenteres vi for en slags dekonstruktion af kropslighed, når kroppe forenes med teknologiske forlængelser og i processen mister evnen til at definere. I løbet af disse og andre virtuelle ekskursioner, præsenteres vi for den ureducerbare materialitet ved den biologiske krop og den myriade af måder, hvorpå den kan leges med, koloniseres og fantaseres om, når vi forhandler selv i forhold til andet i forskellige sociale og kulturelle kontekster.

Redaktørerne er klare over, at artiklerne egentlig ikke kan reduceres til noget sammenhængende tema, og de foreslår, at vi drager indsigt af dem med henblik på at gentænke de ureflekterede måder, hvorpå kroppen optræder i vores teoretisering. Redaktørerne indleder deres introduktion med to orienterende temaer. De beder os om at overveje, hvad der konstituerer kroppens materialitet, som de hævder, ofte undslipper tekster om kroppen. De beder os også om at tænke over, hvordan kroppen kan udgøre et nyttigt orienteringspunkt for at gentænke, „hvordan subjekter lever i og kommer til at kende deres sociale og kulturelle verdener“ (s. 1). Redaktørerne foreslår selv nogle måder, hvorpå den postmoderne artikelstil gør det muligt at belyse nogle af de blinde punkter i vore teoretiske konventioner, såsom at modstille kroppen og sindet, eller at give kroppen en specifik, fastlåst identitet, som måles på baggrund af kendetegnene for hvide middelklassemand.

I den første artikel, med titlen „‘Rat Boys’ and ‘Little Angels’. Corporeality, Male Youth and the Bodies of (Dis)Order“, overvejer Richard Collier de engelske mediers repræsentationer af kriminelle drenge, såsom „Rat Boy“. På den ene side frempirrer Collier betydningen af denne imaginære type for arbejderklassens drenges kønsidentitetsdannelse (som et dyr og som sådan både hinsides det sociale og næsten alt for menneskelig), og på den anden side korrelationerne mellem denne form for kønsidentitetsdannelse og nutidens bekymringer over ændringer i samfundsstrukturen, hvor faderen ofte er fraværende. Collier stiller disse billeder over for det populære billede af den lille engel og foreslår, at begge er symptomer på et middelklassebehov for at kontrollere

især arbejderklassens drenge, på en forestilling om orden og væk fra det frygtede kaos, der lurur, specielt når mandlige rollemønstre er forsvundet.

Temaet med kroppens materialitet er i fokus i „Flesh and Skin. Materialism is Doomed to Fail“ af Gargi Bhattacharyya. Gennem en fortælling om en kvinde, som bliver offer for en offentlig fascination af hendes smukke hud, illustrerer Bhattacharyya den sjælsødelæggende racisme, der er implicit i tendensen til at kende kroppe på deres overflader. I stedet argumenterer hun for, at vi ser huden som et udtryk for vores kropslige vægtighed. Hun foreslår arbejde og hjem som to velegnede steder at gentænke vore kroppe med huden som kød, snarere end huden som billede. Der er noget fortættet ved den måde, hvorpå Bhattacharyya konstruerer sin tekst (vævende den ind i en fortælling for atter at udspinde fra den et sæt af sindbilleder), som nærmest skaber illusionen om den kroppens substantialitet, som hun ønsker at påkalde opmærksomhed omkring.

Mark Featherstone trækker på Freuds teori om repression i sin artikel „A Freud-Marxist Reading of the Body and its Relation to Alien Mythologies“. Han sporer udviklingen af repressionsbegrebet, som det blev taget op af Kafka, Benjamin og siden Rickels, og slutter af med Featherstones egen læsning af UFO-observationer i dagens Amerika som projektioner af den undertrykte angst i Middelklasseamerika i tiden efter bombningen af Nagasaki og Hiroshima. Dette relaterer sig alt sammen til kroppen på en tilsigtet indirekte måde; det er i højere grad forestillingen om kroppen hos det objekt, der bærer projektionen, end det er den menneskelige krop, der er til debat – men Featherstone vil da også gerne foreslå, at med den øgede teknologisering er vi selv blevet uhyggelige – vi oplever nu et torum, hvor vort kropslige centrum burde være, og de eneste virkelige kroppe, der figurerer i teksten, er keloïder, de forvredne og sortsvedne efterladenskaber efter ofrene for den teknologiske milepæl, atombomben.

I Jo Eadies' analyse af filmen *Shivers* i „Race and Class in the Emperilled Body“ foreslår han, at parasiternes uregerlighed, fra filmens åbningsscene, har sin styrke i relation til boligkomplekset. Dets renlighed, kontrol og veldefinerede grænser afføder erkendelsen af de urene, ukontrollerede og porøse aspekter af de kroppe, der bor i det. Parasitterne (skabt af en

gal videnskabsmand, som ønsker at gen-skabe en mistet fysikalitet hos folk) går således ind gennem de sårbare åbninger i mennesker og bygninger, hvor de rokker ved illusionen om velafgrænset tilfredshed og tænder det begær, som gør dem menneskelige. Eadie argumenterer overbevisende for sin sag, nemlig at den form for magt, parasitterne repræsenterer, ikke blot refererer til den hand-lekraft, som er alle mennesker iboende, men også til magtspillet, hvori indgår de hvide, som lever i og i sidste ende er ansvarlige for skabelsen af „Starliner Towers“. Han argu-menterer også for, at film-karakterernes glubskhed, som Eadie beskriver meget leven-de, tjener til at vise, at fordi „den uforløste spænding i kapitalismens hjerte stadig hjem-søger kroppen“ (s. 76), gennemlever beboerne forbrugsbegærets rædsler.

I „Breaking Corporeal Boundaries. Pregnant Bodies in Public Places“ diskuterer Robyn Longhurst sin forskning i gravide kvinders oplevelse af deres kroppe i Hamilton, New Zealand. Hun afdækker, i hvilken grad kvinders oplevelser af graviditet stemmer overens med udbredte forestillinger om gravide kroppe som overskridende en række grænser, i særdeleshed huden som en beholder for de indre organer. Under graviditet overskrider kropsvæskerne til tider denne grænse. Longhursts informanternes beretninger om væmmelse og angst ved at være gravid i det offentlige rum kaster lys over deres tiltagende undgåelse af offentlige steder.

„The Butch Body“ behandler temaet om grænser i relation til spænding mellem misbrug og intimitet. Sally Munt spørger: Hvordan konstitueres den *butch*'e krop? (Ordet *butch*, der kun lige akkurat er ved at snige sig ind i det danske sprog, refererer til lesbiske med en maskulin fremtoning/energi, især brugt inden for feministiske, lesbiske kredse. På dansk træffes også udtrykkene „diesel-lebber“, en fordanskning af det engelske *diesel dyke*, eller „beton-lebber“ – se f.eks. www.butch-femme.com; oversætterens anm.). Munt svarer selv med en diskussion af parallellerne mellem den medicinske fasci-nation af den *butche* krop og de historiske kolonisatorers fascination af den eksotiske krop – begge kun lige i stand til at tilsløre en næsten uundertrykkelig trang til at kontrol-lere. For at flytte fokus fra essentialisering og hen imod, hvordan handling konstituerer væren, fokuserer hun dernæst på de eksplicit grænsesættende tiltag, *stone butches* (meget maskuline „beton-lebber“; o.a.) gør. Hun slutter af med at inddrage Grosz for at

foreslå, at „*butch*-seksualitet sætter erotiseringen af overflader i forgrunden, prioriterer berøring højere end dybde“ (s. 104). Ved at slutte af med seksuel intimitet illustrerer Munt fint, hvorledes „levede identiteter er ontologiske praksiser, som med tiden uvægerligt bliver formative og grundlæggende“ (s. 100). Det forløser også den spænding, som gennemsyrrer essayet, mellem selvet og kroppen som „kerner“, der erkendes af selvet og andre (og derfor er genstand for invasion og beskyttelse), og selvets befrielse, når disse samme overflader mødes i et øjeblikks gensidighed.

I „The Gaze of Law. Technologies, Bodies, Representation“ argumenterer Leslie J. Moran for, at når politiet selv holder til ved offentlige toiletter for at kunne pågribe mænd, der deltager i kønslig omgang på disse steder, bliver denne optræden en illustration af det faktum, at loven kan blive en iscenesættelse af kroppen frem for en handling, der primært står i tankens tjeneste. Moran spiller på, hvorledes det offentlige toilets rum svinger mellem det offentlige og det private, et tema som også belyses ved at modstille politiets kort over offentlige toiletter med et kort over det kom-mercielle London.

Ruth Holliday og Graham Thompson præsenterer et billede af festen på kontoret i deres artikel, „A Body of Work“. De modstiller en Bakhtinsk læsning af festen som løssluppen med et Foucaultsk syn på festen på kontoret som noget, der helt igennem fungerer inden for de grænser, den foregiver at overskride. Artiklen illustrerer, at kontinuiteterne mellem den private krop og den offentlige krop er meget mere magtfulde end den kapitalistiske diskurs, som modstiller arbejde og leg.

I „Hairy Business. Organising the Gendered Self“ ser Karen Stevenson kvinders hår som en stærkt seksualiseret identitetsmærke på grænsen mellem natur og kultur og som et aspekt af kroppen som vare. I det hun efter-spør etableringen af frisørsaloner for kvinder, påpeger Stevenson, at nutidige måder, hvorpå kroppe/hår feminiseres, antyder, at frisørsalonen historie er en historie om et „forbund mellem kvinder og deres stylist ved-rørende produktion af selvet“, som hylder „en relation reorganiseret af samtidens forbruger-kultur“ (s. 149), og at frisørsalonen som sted udgør en ideel kontekst for at udforske disse processer i deres verden.

I kapitlet med titlen „The Trans-Cyberian Mail Way“ udforsker Stephen Whittle, hvordan cy-

berspace har forandret transseksualiserede menneskers (dvs. folk som har valgt at forandre deres socialt tilskrevne køn) selvrepræsentationer. Whittle illustrerer, hvordan det transseksualiserede individ er blevet mindre fysisk isoleret – i en fremmed krop såvel som i samfundet, efterhånden som de transseksualiserede mennesker har skabt nye fællesskaber på tværs af cyberspace. Herefter bliver de fantaserede kropsdele, som har tendens til at repræsentere en realisation af det modsatte køn (f.eks. peniser), virkelige i den forstand, at de deles og favnes af fællesskaber i cyberspace. Whittle trækker på en række af teoretikere for at forklare den „virkelige“ dimension ved cyberspace og ender med at give nogle eksempler på, hvordan kommunikationsnetværket mellem transseksualiserede mennesker faktisk er blevet realiseret i det videre samfund, efterhånden som disse netværk har fremmet bevidstheden om transseksualiserede menneskers rettigheder og sikkerhed og dermed givet dem et bedre værn mod misbrug.

I en anden artikel, som fokuserer på forholdet mellem kroppen og internettet, „Meat and Metal“, stiller David Bell kropsrepræsentationer fra to slags subkulturer i samtiden op over for hinanden. Han argumenterer for, at de kropsmodificerende subkulturer (såsom moderne primitivisme) såvel som cyberpunk og posthumanisme (high tech-subkulturer) repræsenterer to ekstreme responser på samtidens teknologi: Hvor moderne primitivisme tilstræber at genopfinde kroppen som sanseligt og politisk terræn, søger cyberpunk-subkulturen at genopfinde selvet uden for kropsligheden. Det er uheldigt, at disse to tilgange står så polariserede i artiklen, eftersom prægningen af, hvordan folk opfatter sig selv i forhold til deres fysiske selv lige vel kan fremdrages ved at analysere disse to subkulturer som måder at interagere socialt, snarere end som potentielle verdensordener.

I det afsluttende kapitel „Horror Auto-toxicus. The Dual Economy of AIDS“ eftersporer John O’Neill parallelle spændinger mellem den koloniale beslaglæggelse af en moders gave til sit barn, mælk (som en form for „hjælp“ – „aid“), og den tilsvarende gave i form af blod (AIDS), som fremmaner de væsker, der blev udvekslet mellem voksne i kærlighedsakten. Denne korte artikel er ikke så meget en fremlæggelse af et stykke forskningsarbejde som en kommentar til dagens korrupte teknologipolitiske praksiser og til

måden, hvorpå denne tingenes tilstand, som er resultatet af den første verdens beslaglæggelse af naturlige handlinger, nu underminerer vore kulturelle myter, mens den forudskikker vores egen undergang.

Konkluderende kan det siges, at disse artikler faktisk præsenterer læseren for en bred række af politiske og kulturelle loci, hvor igennem vi kan gentænke, hvordan kroppen forstås i vore vante teorier. Men forfatterne kommer fra en bred vifte af akademiske miljøer, og forskningen er af varierende kvalitet. At de fleste af forfatterne har en baggrund i kulturstudier, viser sig ved et fravær af feltarbejde (kompenseret for gennem en del interessant historisk dokumentation), og i nogle af artiklerne er den eneste substans at finde i teoribygningen. De artikler, som efter denne anmelders mening fungerer bedst, indebar en radikal gentænkning af subjektets indrullering i sociale relationer, som tillod læseren at reflektere over, hvordan kroppen kan tænkes at være konstitueret. Det er måske ikke overraskende, at de to artikler om kønsskifte virker særligt markante, idet kroppene i disse tilfælde må være flydende, når locus for identiteten skifter. Og man efterlades med bevidstheden om, at de har været flydende hele tiden, og at sprækker vil sig i ethvert ihærdigt forsøg på at definere dem.

*Francine Lorimer
Institut for Antropologi
Københavns Universitet
Oversat af Nina Johnsen*

Steen Wackerhausen: Humanisme, professionsidentitet og uddannelse i sundhedsområdet. København: Hans Reitzels Forlag 2002. 96 sider. ISBN 87-412-2497-3. Pris: 128 kr.

Steen Wackerhausen, filosof og psykolog, lektor ved Institut for Filosofi, Århus Universitet, har begået et essay, hvor han med flot svungen pen skummer fløden af de ideer, han har publiceret inden for de sidste 10 år. Bogen er hurtigt læst, men ikke hurtigt udtømt, i bedste essay-stil indbyder den til, at læseren vender tilbage for at finde nye perspektiver eller stiller skarpt på nye aspekter.

Projektet, som Wackerhausen kaster sig ud i, er ikke let. I løbet af bogens fire kapitler søger han at indkredse, hvad humanisme er,